

Aan: mevrouw M. van Elteren en de heer W. van der Steeg

In afschrift aan:
Provinciale Staten in Utrecht

DATUM	2 juni 2020	TEAM	NEL
NUMMER	820E0FF9	REFERENTIE	C. Klemann
UW BRIEF VAN	7 mei 2020	DOORKIESNUMMER	030-2583142
UW NUMMER	--	E-MAILADRES	chris.klemann@provincie-Utrecht.nl
BIJLAGE	Geen	ONDERWERP	Beantwoording statenvragen GroenLinks en de Partij voor de Dieren m.b.t de bestrijding van de Eikenprocessierups

Geachte mevrouw, meneer,

In overeenstemming met artikel 47 RvO ontvangt u hierbij onze reactie op uw vragen. Onze beantwoording hebben wij cursief toegevoegd aan uw vragen.

1. De provincie maakt bij de bestrijding van de eikenprocessierups (EPR) gebruik van het giftige middel Xentari. Daarbij wordt aangegeven dat het middel alleen werkt tegen rupsen.¹ Veel ecologen waarschuwen dat het giftige Xentari ook zeer schadelijk is voor andere rupsen en dat het gebruik ervan het ecologisch evenwicht verstoort. Is GS zich ervan bewust dat andere rupsen en vlinders hierdoor ook dood zullen gaan, waardoor er bijvoorbeeld weer vrijwel geen voedsel is voor jonge mezen?

Antwoord 1

Wij zijn ons ervan bewust dat ook andere rupsen dan de eikenprocessierups worden gedood door toepassing van Xentari. Het is echter ook een gegeven dat op locaties waar de eikenprocessierups actief is en relatief veel mensen passeren, overlast ontstaat door de brandharen van de rupsen die o.a. irritatie aan de huid, ogen en luchtwegen veroorzaken. Het aantal klachten is in 2019 t.o.v. 2018 toegenomen van ca. 40 naar 258.

Het middel Xentari is een bacterieel middel dat na het bespuiten van de bomen vijf tot zeven dagen actief blijft en alle vlinderrupsen die met het middel in aanmerking komen doodt. Van alle preventieve bestrijdingsmethoden lijkt deze methode het best toepasbaar met de minste milieuschade. Alternatieve chemische middelen worden niet toegepast. Als aanvulling op de preventieve bestrijding van de rups worden, daar waar toch nesten ontstaan en op plaatsen waar niet gespoten mag worden, nesten opgezogen en verbrand.

Om de schade aan andere vlindersoorten te beperken wordt het middel Xentari alleen toegepast op risicolocaties zoals drukke voet- en fietspaden bushaltes e.d. De provincie heeft een kaart opgesteld van locaties waar beschermde vlindersoorten voorkomen. Deze trajecten, alsmede de waterwingebieden, worden niet bespoten. Dit om te voldoen aan de Wet natuurbescherming.

---

¹ <https://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/mobiliteit/bestrijding-eikenprocessierups#preventie>

Als er door het gebruik van bestrijdingsmiddelen verbodsbepalingen ten aanzien van de op basis van de Wet natuurbescherming beschermde soorten (kunnen) worden overtreden, dient hiervoor een ontheffing verleend te worden. Hiervoor dient aan drie criteria te zijn voldaan: er moet sprake zijn van een specifiek in de wet genoemd belang, er mag geen andere bevredigende oplossing bestaan en de gunstige staat van instandhouding van de getroffen soorten mag niet in het geding komen. Als niet aan deze criteria wordt voldaan, zal de ontheffing geweigerd worden. Daarnaast dient ten aanzien van alle in het wild levende dieren en planten de zorgplicht van artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming in acht te worden genomen.

De provincie heeft daarom een vlinderkaart gemaakt, op basis van de beschikbare vlindergegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna NDFF om aan te geven waar er wel en niet bestreden kan worden. De gegevens zijn t/m 2018 in dit bestand verwerkt. Voor de Wet natuurbescherming mogen de gegevens niet ouder zijn dan 4 jaar. Daar wordt dus aan voldaan.

Het toepassen van Xentari is een keuze waarbij de afweging wordt gemaakt tussen het risico voor bepaalde vlindersoorten en het tegengaan van overlast op bepaalde locaties veroorzaakt door de eikenprocessierups bij mensen.

2. Een andere maatregel die de provincie neemt tegen de EPR is het uitbreiden van natuurvriendelijke beheersing. Is GS het met ons eens dat de inzet van Xentari hier nogal haaks op staat?

Antwoord 2

Het toepassen van natuurvriendelijke beheersing van de eikenprocessierups is complementair aan de inzet van Xentari, omdat het middel niet overal ingezet kan worden. Het effect van natuurvriendelijk beheer heeft pas na een aantal jaren effect als de natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups zich op ruime schaal gevestigd hebben en in aantal toenemen. Het toepassen van natuurvriendelijke beheersing van de eikenprocessierups bestaat uit natuurvriendelijk wegbermbeheer om natuurlijk vijanden van de eikenprocessierups meer kansen te geven. Dit is de structurele aanpak. Verder worden er nestkasten geplaatst die ervoor moeten zorgen dat er meer vogels broeden nabij haarden van de eikenprocessierups en daarmee de populatie van de rups drukken.

De aanpassingen van het bermbeheer bestaan uit het laten staan van een deel van de vegetatie bij zowel de zomer- als de najaarsmaaibeurten. Ook zal de vegetatie rond de stammen van de bomen blijven staan. Daarmee blijft er voldoende dekking en voedsel voor diverse insectensoorten waaronder ook natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups om de zomer- en najaarsmaaibeurten te overleven. Meterstroken direct langs de weg, uitzichthoeken langs de provinciale wegen zijn i.v.m. de verkeerveiligheid daarvan uitgezonderd. Vooral in bredere bermen en onder bomenlanen biedt deze aanpak naar verwachting kansen. Door deze wijze van beheren komen de bredere bermen er 'anders' uit te zien. De provincie zal dat in haar communicatie meenemen.

Antwoord 3

3. Op de provinciale website staat dat het middel niet schadelijk is voor de omgeving of andere dieren. Waar is deze aanname op gebaseerd? Vindt GS dat de (mogelijke) schadelijke gevolgen van gebruik van Xentari voldoende in beeld zijn?

Op de provinciale website is opgenomen 'Het sproeimiddel dat wordt gebruikt is biologisch en niet schadelijk voor de bomen en hun omgeving.' Omdat het middel niet selectief is en ook rupsen doodt van andere vlindersoorten zal de toelichting genuanceerd worden.

Toelichting website provincie:

De bomen worden twee keer preventief bespoten met bovengenoemd biologisch middel met een tussentijd van 10 tot 14 dagen. Het spuiten wordt uitgevoerd door een gecertificeerd bedrijf als het niet hard waait en als het niet regent. Alleen dan kan er gericht gesproeid worden en spoelt het middel niet weg. In waterwingebieden en op locaties waar beschermde vlinders voorkomen, wordt niet preventief gespoten. Dit is wettelijk niet toegestaan, omdat het middel niet selectief is voor alleen de eikenprocessierups.

Toelichting website van de vlinderstichting <https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=26051>

Bacillus thuringiensis (BT) is een sporenvormende bacterie die wordt ingezet als biologische bestrijding tegen (nacht)vlinders, muggen, vliegen, mieren, kevers en mieren (<http://edepot.wur.nl/18059>). Afhankelijk van de BT-subspecies gaan alle insecten dood of alleen de rupsen die in de boom leven en van de bladeren eten. **De subspecies aizawai, die wordt gebruikt in Xentari, doodt specifiek de rupsen van vlinders.** Het middel wordt in de boom gespoten wanneer de rupsen nog jong zijn. Voor deze methode moet er wel blad aan de bomen zitten, want het middel doodt de rupsen pas als ze het blad met de BT erop opeten. BT is ongeveer twee weken

(PM fabrikant meldt een korter periode) lang werkzaam in de boom en is voor zover bekend niet schadelijk voor mens, huisdier en de natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups. Het is wel schadelijk voor rupsen van andere vlinders dan de eikenprocessierups. Tot zover de Vlinderstichting.

Zie verder antwoord 1

4. Het gif wordt gespoten wanneer het niet regent om uitspoeling te voorkomen. Xentari zou echter 5 tot 7 dagen actief zijn. Bent u het met ons eens dat uitspoeling dan niet voorkomen kan worden?

Antwoord 4

Uitspoeling door regen moet zo veel mogelijk voorkomen worden. Het werk wordt uitgevoerd door een op dit gebied gecertificeerd bedrijf dat de kennis om uitspoeling te voorkomen inbrengt bij de uitvoering. Het vraagt verder een goed aansturing van de aannemer die het werk uitvoert. Gezien de lange termijn weerberichten die tegenwoordig beschikbaar zijn, moet uitspoeling door regen voor een groot deel te voorkomen zijn.

5. De gemeente Epe stopt per direct met het spuiten van Xentari, vanwege de negatieve effecten². Is het college bereid om dit voorbeeld te volgen?

Antwoord 5

Op dit moment is de inzet van Xentari op locaties waar overlast is door de eikenprocessierups nog het meest effectieve middel met naar verwachting de minste bijwerkingen. Uit het krantenartikel is te lezen dat het middel in Epe op grote schaal werd toepast, ook op locaties waar dat op het eerste gezicht onnodig was en of schade aan natuur kon veroorzaken. De provincie Utrecht gaat gericht en zorgvuldig om met het toepassen van Xentari. Zie verder antwoord 1

Het afbouwen van preventieve bestrijding kan plaatsvinden wanneer de overlast beperkt is tot het niveau van voor 2018. De afname van de plaagdruk is van vele factoren afhankelijk, zoals o.a. klimaat/weersomstandigheden en natuurlijke predatie.

Het afbouwen van preventieve bestrijding zal gefaseerd worden uitgevoerd beginnend bij de minder risicovolle locaties. Dit zal worden aangevangen zodra er signalen zijn dat de plaagdruk afneemt.

Als er met de huidige plaagdruk geheel wordt gestopt met preventieve bestrijding zal het in dat jaar leiden tot een niet beheersbaar aantal nesten met bijbehorende overlast.

6. Ziet GS-mogelijkheden voor koppeling van de natuurvriendelijke beheersing van de EPR met Operatie Steenbreek? Bloemrijke bermen, dorpen en steden kunnen namelijk natuurlijke vijanden van de EPR stimuleren.

Antwoord 6

Die mogelijkheden zijn er en worden door de provincie al benut. Het toepassen van natuurvriendelijke beheersing van de eikenprocessierups bestaat uit natuurvriendelijk wegbermbeheer om natuurlijk vijanden van de eikenprocessierups meer kansen te geven. Dit is de structurele aanpak. Verder worden er nestkasten geplaatst. Dit is een aanvulling die ervoor moet zorgen dat er meer vogels broeden nabij haarden van de eikenprocessierups en daarmee de populatie van de eikenprocessierups drukken.

Verder zijn er sinds begin 2019 in Utrecht west bijeenkomsten gestart met groepen betrokkenen bij het wegbermbeheer. Het gaat om aannemers, waterschap, gemeenten, groengroepen, natuurbeheerders en particulieren. Aan de hand van veldbezoeken van voorbeeldprojecten worden natuurvriendelijke beheermethoden van bermen, slootkanten, openbaar groen en andere terreinen besproken en geëvalueerd. Het doel is de kennis over en de betrokkenheid bij het natuurvriendelijke beheer verder uit te dragen en te implementeren. In 2020 is dit door de Corona uitbraak in een aangepaste vorm voortgezet. Er wordt bekeken of uitbreiding van deze aanpak, zoals het plan was, ook uitgerold kan worden naar het centrale en oostelijke deel van de provincie. Dit dan in een aangepast vorm, omdat veldbezoeken met grotere groepen lastiger is geworden.

Verder richt de provincie zich vanuit het natuurbeleid op het versterken van de Biodiversiteit o.a. door:

- *Uitvoering van de Uitvoeringsverordening Subsidie Biodiversiteit provincie Utrecht, gericht op het behoud en herstel van leefgebieden van Utrechtse aandachtsoorten, om daarmee te zorgen voor*

---

² <https://www.destentor.nl/epe/epe-stopt-per-direct-met-spuiten-omstreden-gif-tegen-jeukrups~a51bffd6/?>

behoud en ontwikkeling van hun leefgebieden.

- *Te investeren in beheer en aanleg van kleine landschapselementen.*
<https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=25285>

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
Mr. J.H. Oosters

Secretaris
mr. Drs. A. G. Knol-van Leeuwen